

VII-3

1905. ÉVI VI. TÖRVÉNY
MAGYARORSZÁG ALKOTMÁNYD. KARB. I.
KÖNYVTÁR
086

*Magyar választó csak az legyen,
a ki a magyar alkotmányhoz hű!*

HŰSÉGESKÜ AZ ALKOTMÁNYRA

*

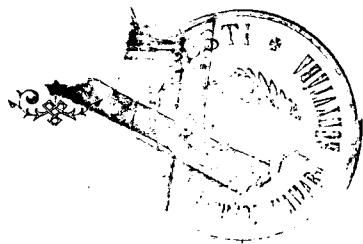
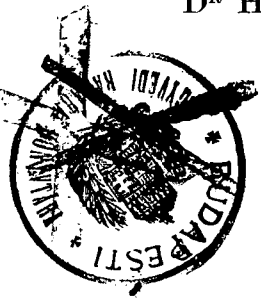
AZ ÁLTALÁNOS VÁLASZTÓI JOG TÖRVÉNYTERVEZETE ÉS INDOKOLÁSA

— RÖPIRAT —

IRTA

DR. HESSLEIN HENRIK

BUDAPESTI ÜGYVÉD

1905

IFJ. NAGEL OTTÓ KÖNYVKERESKEDŐ BIZOMÁNYA
Budapest, VIII., Múzeum-körút 2., a Nemzeti Színház bérházában

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Letét napló: W a : 14725

Oldal: 123

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Jog- és Közigazgatás Tudományi Kar Könyvtára

Letét napló: W a : 14725

Oldal: 123

1912. évi 31. csoport: _____ szám: _____

SZTE Egyetemi Könyvtár

J000354785

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Letét napló sa: 9921/5

Az Athenaeum nyomása.

Az általános választói jog törvénytervezete.

1. §. Választó minden nagykoru, az országban állandóan lakó magyar honos férfi, a ki a magyar alkotmányra — az általános képviselőválasztásra kijelelt határidő első napját megelőző három héten belül — a *hűségi* (választási) *esküt letette*.

2. §. Választói jogukat nem gyakorolhatják a tényleges szolgálatban levő katonák.

3. §. A hűségesküt minden községnek e czélra kiküldött tagjai vagy helyettesei csoportosan is kivehetik.

4. §. A hűségeskü letételére nem bocsátható, a kinek politikai jogait bírói ítélet felfüggesztette, vagy a kit a központi választmány magyarellenes izgatás miatt esetről-esetre a választástól eltiltott. Utóbbi határozat ellen indokolt felebbezés adható be a belügyminiszterhez.

5. §. A hűségeskü letételére nem bocsátható, a ki nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt bűnvádi eljárás alatt áll, a ki ily cselekmény miatt öt éven belül elítéltetett vagy a ki szabadságvesztés-büntetését megelőző öt éven belül még ki nem állotta.

6. §. A hűségeskü letételére nem bocsátható, a ki katonai szolgálatra be nem soroztatott, ha Magyarországon a hadmentességi lajstromba felvéve nincs, avagy előbb bármikor felvéve nem volt. Kivételt képeznek a honosított külföldiek, a kik hűségi esküre bocsáthatók, ha közterheket viselnek.

7. §. A hűségeskü letételéről jegyzőkönyv veendő fel, a melyben az eskü szövegén és az eljáró közegek megnevezésén kívül az eskütevők sajátkezű aláírásai foglaltatnak. A ki a jegyzőkönyvet alá nem írja, az esküt letettnek nem tekinthető. Kivételt képeznek azok, a kik testi fogyatkozás miatt nem tudnak írni, ezek aláírását hivatalos feljegyzés pótolja.

8. §. A hűségesküvel egyenlő hatályu a hűségi fogadalom.

9. §. A hűségi eskü hatálya az időközi és a pótválasztásokra is kihat öt éven belül.

10. §. A hűségi eskü (fogadalom) szövege a következő :

»Én esküszöm az élő Istenre (fogadom), hogy a magyar állampolgársággal járó képviselőválasztási jogot és kötelezettséget legjobb belátásom szerint akképen gyakorlom, hogy szavazatomat pénzért, vagyoni előnyért le nem kötöm és nem érvényesítem, hogy a magyar nemzeti állameszme iránt hűséggel viseltetem, nemzetiségi oly törekvéseket, a melyek a magyar nemzeti állam ellen irányulnak, se szóval, se tettel, különösen szavazatommal nem támogatok. Lelkiismeretemre fogadom, hogy a magyar alkotmányt tiszteletben tartom.«

11. §. Minden község előljáróságának azon tagjait, a kik előtt a hűségeskü leteendő, az alispán, városokban a polgármester jeleli ki, esetleg a megye vagy város területén szolgálatot tevő állami vagy törvényhatósági közhivatalnokok közül e célra helyetteseket küld.

12. §. Azok is, a kik a hűségesküt kiveszik, az alispán előtt, városokban a polgármester előtt a hűségesküt letenni kötelesek, mégis a 10. §. szövegén túl ezen toldással :

»Esküszöm (fogadom), hogy a választók hűségesküjének vagy fogadalmának kivétele körül hiven és lelkiismeretesen fogok eljárni.«

13. §. Az alispán és a polgármester a hűségi esküt a belügyminiszter által kijelölt közeg előtt is letehetik.

14. §. A ki elfogadható módon igazolni tudja, hogy a hűségesküt önhibáján kívül nem tehette le, ezt kivételesen a választás napján a választási elnök előtt is leteheti.

15. §. A hűségi eskü letételéhez minden elismert vallásfelekezet egy-egy lelkeszi tagját kiküldheti, ennek elmaradása azonban az eskü hatályát nem érinti.

16. §. A hűségi eskü rendszerint magyar nyelven teendő le, a ki azonban a magyar nyelvet nem bírja, kérheti, hogy az anyanyelvén vétessék ki.

17. §. Az előző törvények mindama határozatai, a melyek a jelen törvénnyel ellentétben vannak, vagy ezzel meg nem egyeztethetők, hatályon kívül helyezettnek tekintendők.

18. §. A hűségi eskü kivételére vonatkozó illetékességet, valamint a hűségi eskü letételére vonatkozó minden egyéb határozmányt ezen törvény alapján a belügyminiszter rendeletileg állapítja meg.

19. §. A belügyminisztert bizza meg a törvényhozás ezen törvény hatályba lépése napjának meghatározásával, a törvény életbe léptetésével és végrehajtásával is.

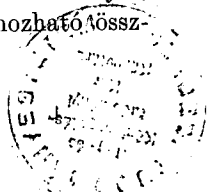
AZ ÁLTALÁNOS VÁLASZTÓJOG
TÖRVÉNYTERVEZETÉNEK
INDOKOLÁSA

A választói jogosultság kiterjesztése oly közóhaj, a mely már megérett a megvalósulásra. Az általános választói jog, vagy az általános titkos választói jog megvalósítása útjába azonban legfőbb akadálykép gördül az az aggodalom, hogy ezzel fegyvert adnánk ellenségeink kezébe, megtámadnának minket saját fegyverünkkel a nemzetiségek és veszélyeztetnék, vagy legalább is ártalmasan befolyásolnák a magyar nemzeti célokat, küzdelmeket és állandó kötőfékei lennének a magyar nemzeti aspirációknak.

Mélységes, nagy okunk van tehát arra, hogy a választói jogosultsággal óvatosan bánjunk, hogy azt mindenkor a nemzeti szempontok szem előtt tartásával irányítsuk, fejlesszük és akkor is, ha annak olymértékű kiterjesztése kerül majd szóba, mint a hogyan azt azok kívánják, a kik a mai politikai sánczokon kívül kérnek részt a közjogokból, elsőrendű feladat gondoskodni célravezető kautélákról.

Szóba jött, sokan kívánják, hogy a választói jogosultság ahhoz legyen kötve, hogy a választó magyarul írni és olvasni tudjon. Azon nézetben vagyok, hogy ezen feltétel kautélának nem elég, biztosítéknak legalább is gyenge, mert hisz a nemzetiségek közt levő magyarellenes irányzatok zászlóvivői és szószólói nagyon szépen birják — ha nem is használják a magyar nyelvet és így a legfőbb ellenségeknek egyenesen *par passe* adnánk. De birják a magyar nyelvet a tömegek közül is ezren meg ezren, a kik azért a magyar eszmének ellenesei. Viszont nem birják sokan a magyar nyelvet, de azért szíves-leléssel résztvesznek a magyar állam intézményeiben és hivei a magyar állameszmének. Okvetlen kell tehát alkalmasabb biztosítékról gondoskodni. Figyelmet érdemel az is, hogy annak elbírálása és igazolása, hogy ki tud magyarul írni és olvasni, nem könnyű eljárást igényel és hogy ezen körülményes, tán alantas kvalifikálási mód a gyakorlatban nem is hozható össz-

hangba azon fontos jogcselekvénnyel, azon magas színvonalu procedurával, a mely a választások ideális felfogása mellett megvalósítandó lenne. Az ünnepélyességnek, a fontosságnak és legalább is a közjog gyakorlása komolyságának minden alakulatban olykép kell kidomborodni, hogy a célok elérésére megválasztott eszközök is méltóságteljesek legyenek. Az írni és olvasni tudás garanciáját gunynyal kísérné a művelt ember, ha egyben nem hatja át a cél komolysága és ha tán az állameszmének, a magyar nemzeti tulsulynak ellensége is.

A biztosítékokat megfelelőbb módok közt kell keresni és ezért a komolyabb, ünnepélyesebb hűségi eskü egyben célravezetőbbnek is látszik. Lehet, hogy jobb eszmét vet fel az idő és a hazafias buzgalom, de jobb szándék nem vezethet senkit, mint engem, a ki a most dióhéjban bemutatott törvénytervezetben lefektetett módszerben látom a magyar szellemi és politikai tulsuly egyedül lehetséges biztosítékát. Nem tehető kifogás az eskü jogosságá ellen sem, mert közjogi ténykedést gyakorló minden közeg, a legkisebb hivatalnoktól a legmagasabbig esküt tartozik tenni hivatalos működése megkezdése előtt, már pedig a választási aktus közjogi vonatkozása van oly sulyos horderejű, hogy a választási jog gyakorlását is eskühöz köthessük. Esküt tesz és pedig ad hoc az esküdtbíró honpolgár is, a midőn ítéletet készül mondani, már pedig az állami élet irányítására hivatott képviselő megválasztása is van oly mélyreható, mint a bűnügyben való ítélkezés. Az állam azon joga, hogy eskütevésre kényszeritse polgárait, ha ezzel a közérdeket kívánja előmozdítani, az állami omnipotenciából foly, de különösen nagy oka és joga van ehhez a magyar államnak, mert sajátos viszonyai egyetlen más államéhoz se hasonlíthatók. Innen van, hogy a nyugati nagy államoknak nem volt szükségük az alkotmányos állami élet ily védő, óvó és garanciákat nyújtó intézményére, de azért senkit se aggaszson az a gondolat, hogy ezt az eszmét nem kértük a szomszédos államoktól kölcsön, hogy az önálló és a magyar államéleti viszonyoknak megfelelő, *belülről önként kínálkozó, az államfenntartó szervezetek, a magyar alkotmány, a magyar szupremácia biztosítására szolgáló oly remedium, a melyet jövendő nemzeti nagyságunk nagy céljaira, ha szokatlan, ha némely érdekeket és érzékenységet bántó is, erős elhatározással és erélyes, céltudatos politikával kell foganatba venni.*

Az illetékes körök, a sajtó, az általános választói jog hivi ne keressenek e szerény keretbe foglalt tervezetben teljes és tökéletes munkát. Sok még a kiegészíteni, feldolgozni, részletezni való, a mihez nem egyszerű ötlet és nem egy ember munkája kell, hanem a tömegeknek és különösen a hivatottnak közjóra irányított, megérlelt összműködése. Az eszme van csak adva. Szóljon ehhez hozzá a politikai és jogászai körök közvéleménye és ha van ez eszmében csak egy szemernyi is, a mely komoly megfontolásra érdemes, úgy a további formáláshoz, az életbeléptetéshez szükséges egyéb határozmányokhoz és kellékekhez el fog juttatni bennünket a törvényhozás szélesebb látóköre, részletekre is kiterjedő figyelme. A tervezet tehát nem vindikálja magának a teljességet, hanem inkább hazafias összműködésre hív fel azon alapon, a melyet megjelölt.

A keresztülvihetőség ellen hozhatnának fel kifogásokat. Milliókra menő tömegek kolosszusait kellene mozgósítani, külön szervezetbe foglalni, működtetni és ez, úgy látszik, emberfeletti munka volna. Nem így van, ha a célravezető eszközöket és utakat jól választjuk meg. A választókerületek nagy tömegéről, a hol 1000—2000 mai választó helyett akár 10.000—20.000 lehetne, a községenkénti eloszlás folytán alig kellene említést tenni, 4—5 nap alatt a legkényelmesebben kivethető volna az öt évi időtartamra szóló hűségi vagy választási eskü. A nagyobb kerületekben, pl. Budapest VI. és VII. kerülete, a hol már most is 10—12.000 választó van, el nem kerülhető még a mai állapot mellett sem a megosztás. De lege ferenda e megosztásnak még kisebb körzetekre kell történni és egy-egy körzetben is több bizottságot kell működtetni, úgy hogy a legnagyobb választói létszám mellett is 10—12 választási eskütétel nap alatt a feladat megoldható.

Új választói bíraskodási jogkört ruházna a törvény a központi választmányra azonban kizárólag a választói jog szabad gyakorolhatására vagy felfüggesztésére nézve. Sűrűn fordulnak ugyanis elő, különösen a nemzetiségi területeken, panaszok, hogy lázitanak, izgatnak a magyarság ellen. Azon esetekben is, a melyekben vétségszünetjogi értelemben nincs, mindig van egy bizonyos delictum, a melyet a magyar nemzeti irány ellenesei ezen irány ellen követnek el. Ne legyen joga a választási aktusban résztvenni annak, a kire nézve ily tény vagy viselkedést hivatalosan konstatálnak. Ezen quasi fegyelmi hatóság jogköre, ítélkezése arbitrius legyen,

úgy hogy kizárathassanak a választásból mindazok, a kik a magyar nemzeti eszme ellenségei. Egy foku felebbezés legyen megengedve a belügyminiszterhez, még pedig a kir. ügyész részéről is. A határidőket, a szervezetet részletesebben meghatározhatja maga a törvényhozás.

Sok szó, sok kritika fér a tervezet legfontosabb szakaszához, a hűségkü szövegéhez. E szöveget véglegesnek magam sem tekintem. Lehetőleg preczizen volna meghatározandó, hogy mely nemzetiségi törekvések tekintetnek poenalizálnak, de az a kriterium, miszerint a magyar nemzeti eszme ellen irányulót értünk alatta, szintén ölthet még kerekdedebb formát. Itt most fődolog az elv megállapítása és népszerűsítése, a végleges szöveg a legislatióra marad.

E tervezet pertraktálása közben jelentkezni fognak rendre a magyar haza ellenségei, a belső tüzfészek fenntartói és védői, a nemzetiségi agitátorok és a létfenntartás ösztönénél fogva intéznek ellene vehemens támadásokat. Minél intenzivebbek lesznek ezek, annál nagyobb próbáját, igazolását fogom látni annak, hogy a tervezet jó uton jár, hogy a magyar érdekek egyedül lehetséges, alapos, célirányos és igazságos védelmé a kontemplált választási eskü, a mi egyben hűségi eskü, mert ünnepélyes kinyilatkoztatása annak, hogy a választó hű fia a magyar hazának.

A történelmileg fejlett alkotmánynak éppen az egyik sajátossága, hogy az állami rend egyes alaptörvényei az idők folyamán a szükségből, a helyzetből születnek. Ne keressünk mi tehát Staatsgrundgesetzeket vagy Carta-kat német avagy európai értelemben, hanem maradjunk meg a történelmi fejlődés kijelelt utjain, ha a reformok bármily mélyrehatók is. A választási eskünek megvan a történelmi jogosultsága is. Megesküdtek eleink, az államalkotó vezérek is, a midőn megkötötték a vérszerződést. Az alkotmány sánczainak kitágításakor, az épület modern kiépítésekor tegyünk esküt mi is, hogy az alkotmányhoz hűek leszünk, tegyünk esküt kivétel nélkül mindnyájan, a kikre az alkotmány fenntartására és fejlesztésére irányuló választói jog a nagy történelmi folyamat fejlődése szerint átruházódott és a kikre azt még a modern fejlődés a jövőben fogja kiterjeszteni. Részesei vagyunk mindnyájan az államnak, végeredményben egyenlő közjogi részesei, egyenlő legyer tehát mindenkire nézve a jog gyakorolhatásának feltétele is. Ezért

volna hiba kimondani pl. azt, hogy csak a gyanusak, csak a nemzeti vidékek választói tegyenek hűségi esküt.

A hozandó törvény sarkalatos lesz, mint az 1848-iki alkotmányjogi tartalmu törvények és mint a régibb ugynevezett alaptörvények, jogos tehát, hogy mélyrehatók legyenek a biztosítékok is. Verbóczy elbeszélő módszerü Hármaskönyve, midőn így szól: (II. rész, 4. czim): »... jóllehet hajdan, a midőn a magyar nemzet még pogány módra élt és nem király, hanem vezér és kapitányok igazgatása alatt állott, akkor a törvényhozásnak és rendelkezésnek minden hatalma ezeknél vala, de minekutána maguknak királyt választottak, a törvényhozás jogát a szent koronára ruházták át« — a választói jog történelmi kifejesztésének utját mutatja meg, mert a szent korona nemcsak a király, nemcsak a törvényhozás, hanem igaz magyar felfogás szerint az állam teljessége, minden honpolgár is. Ha tehát a törvényhozás nagy jogának alapját, a választói jogot általánosan terjesztjük ki és így a szent koronához való tartozását intézményileg is kifejezésre juttatjuk, legyen mindenki annyi honfiui köteleességérzet, hogy a midőn a joggal élni akar, tegyen esküt is arra, hogy vele csak az alkotmányért, a magyar hazáért él.

Az 1848. évi V. törvényczikknek határozmányai akkép sorolták fel a »politikai jogélvezet« részeseit, hogy az a fejlődött viszonyoknak már rég meg nem felelő. Igaztalan feltételnek mutatkozik a vagyoni cenzus, hisz a nép nagy tömege, a mely egyenes állami adót nem visel, egyéb módon, fogyasztás, szolgálat stb. aránylag többet visel a közteherből, mint a vagyonos honpolgár. Az 1874. évi XXXIII. t.-cz. is mögötte marad a mai igényeknek és bár mindkét törvény a jog gyakorlását már a 20. életév után engedi meg, szűkre szabják a kereteket és kizárják a hasznos, értelmes polgártársak millióit a közjog gyakorlásából. Ezért utóbbiak a választók közé — az igazságnak megfelelően — felveendő, az időkor határa pedig — szintén a fejlődési viszonyoknak megfelelőleg — kitolandó az érettebb fejlődési kor, a nagykoruság elértének határáig.

Ezen igazságokat ma már senki kétségbe nem vonja, vita tárgyát csak a kiterjesztés mikéntje és a kautélák képezik. Ezekre an különös tekintettel a tervezet, a mely már átgondoltan foglal el oly álláspontot, a melyen a még felmerülhető kontroverziák is az elv megőrzésével oldhatók meg.

Kérdés támadhat az iránt, helyes-e, jogos-e kizárni egyeseket a választói jog gyakorlásából azon alapon, hogy meg nem bizhatók a magyar nemzeti gondolat szempontjából. Kétkedve fogják némelyek fogadni azt a módszert, hogy éppen azok legyenek eltilthatók a választási eskütől, akiknek hűségükjére legnagyobb szükség van. Ne perhorreskálja senki ez intézkedést. A választási jog gyakorlásától igenis eltilthatók a magyar nemzeti aspirációk ellenségei és pedig épp oly joggal, mint a közrend, a társadalom ellenségei, a büntetettek, mert azokkal szemben nem kevésbé jogos a bizalmatlanság és a megtorlás. A hűségeskütől való eltiltás pedig előző magatartás következménye. A ki hű akar lenni a magyar állami eszméhez, meg lesz a módja és semmiféle bírói kognitio jogában gátolni nem fogja, de aki tetteiben a haza ellenségeként mutatkozik be, akinek frivolsága oly nagy, hogy a választási esküt is cinikusan merné letenni, anélkül, hogy hűsége csakugyan helyreállana, az ily individuumokkal szemben igenis állítsunk fel egy új bírói széket, állítsuk fel a megelőző, választási bíráskodást. Az egyén jogának nagy respektálása és a javulás lehetősége folytán van kontemplálva a felebbezés a belügyminiszterhez, de e felebbezés csak indokoltan szerkesztett lehet, mert ez indokokból tükröződhetik leginkább vissza a hűség vagy az érdemtelenség.

Felvetem most már én a kérdést, eléggé indokolható-e a választási eskü jogilag, történelmileg? E röpirat rámutatott a jogoság szempontjából nem kifogásolható jogalkotó történelmi multra, rámutatott annak célszerűségére és senki sem vonhatja kétségbe, hogy a szükségszerűség indító okai nemcsak megvannak, de nemzeti állami életünk állandó sajtó sebeit is ezek teszik. A magyar uralom előtt el kell némulni minden idegen hangnak, erőteljesen, fenségesen és állami nagy hivatáshoz méltó módon kell urrá lennünk és a vezérszót vinnünk a saját hazánkban.

Ézt a vezérszerepet, ezt a főlényt, ezt a tulsulyt sohase szabad veszélyeztetnünk, sohase szabad könnyelmű kísérletezésekkel elpaktálnunk, hanem mindenkorra meg kell tartanunk. E célhoz akar közelebb vinni e röpirat is. Ha e cél felé elindulva a messze magas állami feladatot meg nem is tudnám közelíteni, ha arra hivatottabbak folytatják is a munkát, a magam részéről bőségesen jutalmat látok abban is, ha a vágott mesgyén fognak megindulni és célhoz érni — az arra hivatottak.

De bárki legyen, aki valamikor elkészítendi az általános választási jog teljes, végleges törvénytervezetét, tartsa szem előtt, hogy a magyar nemzeti szupremácia sem végczél, hanem eszköz arra, hogy ez országnak minden fia, kivétel nélkül, nemzetiségre való tekintet nélkül megtalálhassa anyagi és szellemi jólétének minden létfeltételét. A magyar nemzeti eszme nem akar zsarnok-eszme lenni, hanem csak államfentartó. Ennek égisze alatt bármely nemzetiségű honpolgár hű lehet nyelvéhez, hagyományaihoz, szokásaihoz, de egyet megköveteljen mindenkor e haza: Szívében hű legyen hozzá minden egyes fia. A magyar állam nem kíván mostoha anya lenni és mostohásan tartani, nevelni senkit se, egyenlő jog, egyazon igazság jusson mindenkinek. De egyet megköveteljen jövőben is mindenkor a magyar állam, azt, hogy igazán magyar lehessen.

A politikai jogok kiterjesztésének ezen új korszakában domináljon és irányítson bennünket ezen gondolat. Ezért, ha az új alulás küszöbére rálépünk, jusson eszünkbe, amit Deák Ferencz mondott: *»Nehéz a haladásnak pályája, mert ezer ellenkező magánérdekkel kell küzdeni, melyek, hogy önmagukat védjék, minden lépést a polgári alkotmány felfogatására intézettek kiáltanak; de fontos is az, mert minden lépéstől a nemzet jövődjé függ.«*

